

NARUČILAC: NVO "Mreža za evropske politike - MASTER"

PROJEKAT: **Inkluzivni dizajn: Uklanjanje prepreka, stvaranje prilika**

IZVJEŠTAJ

PANTOVIĆ VALENTINA, dipl. inž. arh

jun 2025.

SADRŽAJ

1	UVOD.....	3
1.1	Cilj	3
1.2	Osnovni pojmovi.....	3
1.3	Zakonski okvir	4
2	ELEMENTI PRISTUPAČNOSTI	6
2.1	Taktilna površina.....	6
2.2	Rampa	6
2.3	Stepenište	7
2.4	Lift.....	7
2.5	Vertikalno-podizna platforma / Koso-podizna sklopiva platforma	8
2.6	Ulazni prostor	9
2.7	Hodnici.....	9
2.8	Toalet (WC)	10
2.9	Šalter.....	11
2.10	Oglasni pano	11
2.11	Orijentacioni plan za kretanje u objektu	11
2.12	Grafički prikazi oznaka pristupačnosti	12
2.13	Parking mjesto.....	12
2.14	Pješački prelaz	14
3	ANALIZA OBJEKATA	15
3.1	Opšte napomene	15
3.2	“Eko – efikasna zgrada”	15
3.3	Poslovni objekat – Rimski trg 46	17
3.4	Ministarstvo pravde i Ministarstvo evropskih poslova	18
3.5	Ministarstvo finansija i Ministarstvo vanjskih poslova	19
3.6	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	20
3.7	Ministarstvo dijaspore	20
3.8	Ministarstvo prosvjete nauke i inovacija	21
3.9	Ministarstvo prostornog planiranja urbanizma i državne imovine i Ministarstvo turizma	22
3.10	Ministarstvo kulture i medija.....	23

3.11	Glavni grad Podgorica / Zgrada Skupštine Glavnog grada	24
3.12	Opština Andrijevica	25
3.13	Opština Berane.....	25
3.14	Opština Budva	26
3.15	Opština Danilovgrad	26
3.16	Opština Kolašin	27
3.17	Opština Mojkovac.....	27
3.18	Opština Nikšić.....	28
3.19	Opština Pljevlja	29
3.20	Opština Rožaje.....	29
3.21	Opština Ulcinj	30
3.22	Opština Šavnik	30
3.23	Opština Žabljak.....	31
3.24	Prijestonica Cetinje	32
3.25	Opština Bar.....	32
3.26	Opština Bijelo Polje.....	33
3.27	Opština Kotor	33
3.28	Opština Plužine	34
3.29	Opština Tivat	34
3.30	Opština Tuzi	35
4	ZAKLJUČAK	36

1 UVOD

Pristupačnost za sve predstavlja fundamentalno pravo i bilo koja prepreka u okruženju koja onemogućava pristup i slobodno kretanje osobama s invaliditetom ili drugim osobama sa ograničenom mogućnošću kretanja predstavlja diskriminaciju i mora biti prepoznata kao takva.

(Ričard Hovit / Richard Howitt, član Evropskog parlamenta, predsjednik grupe za osobe s invaliditetom)

1.1 Cilj

Cilj projekta "Inkluzivni dizajn: Uklanjanje prepreka, stvaranje prilika" je analiza objekata državne uprave (ministarstava i opštinske uprave) sa aspekta pristupačnosti licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, identifikovanje problema, pružanja preporuka za njihovo rješavanja u cilju omogućavanja nesmetanog učešća u svakodnevnim aktivnostima Licima, odnosno obezbjeđivanja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada u objektima koji su u javnoj upotrebi.

1.2 Osnovni pojmovi

- Lice smanjene pokretljivosti je lice koje ima privremene ili trajne smetnje pri kretanju usljed invalidnosti, starosti, trudnoće ili drugih razloga.
- Lice sa invaliditetom je lice koje ima dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.
- Pristupačnost znači nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u objektima.
- Pristupačan objekat je objekat koji sadrži obavezne elemente pristupačnosti i/ili da ispunjavaju uslove za upotrebu pomagala.
- Pomagala za lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom su pomagala koja služe za orijentaciju i kretanje tih lica: bijeli štap, pas vodič, invalidska kolica, štap, štake i hodalica.
- Prepreka je komunikacijska i orijentaciona smetnja koja lice smanjene pokretljivosti može ometati i/ili sprječavati u nesmetanom pristupu, kretanju, boravku i radu.

1.3 Zakonski okvir

1.3.1 Pregled

Zakonska regulativa iz oblasti izgradnje objekata koja upućuje na pitanje pristupačnosti javnih objekata licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom

SFRJ je definisala je normativ kojim je uredila problematiku vezanu za život i rad osoba umanjениh tjelesnih sposobnosti

- Prostorne potrebe invalida u zgradama i okolini - JUS U.A9. Službeni list SFRJ, br. 18/88

Crna Gora, kao dio bivše SRJ i SCG, potpisnik je velikog broja međunarodnih konvencija i deklaracija posvećenih popravljanju položaja i zaštiti prava i interesa Lica. Samo potpisivanje značilo je i pružimanje obaveze za njihovo sprovođenje u praksi.

Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", broj 51/2008):

- Izgradnja objekata u javnoj upotrebi vrši se na način kojim se licima smanjene pokretljivosti obezbjeđuje nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad (član 73)
- Objekti u javnoj upotrebi moraju se prilagoditi uslovima iz člana 73 stav 1 ovog zakona u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona (član 165)
- Zakon je propisao i novčane kazne za pravna lica i nadležne organe ako ne obezbijede uslove za pristup i kretanje u objektu licima smanjene pokretljivosti, odnosno ne obezbijede izgradnju i prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi.

U skladu sa Zakonom je donijet i Pravilnik o blizim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjenje pokretljivosti ("Službeni list Crne Gore", broj 10/2009).

1.3.2 Važeća zakonska regulativa

- Zakon o izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", broj 19/2025)
 - Stvaranja uslova za pristup, kretanje i boravak lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom je jedno od načela na kojima se zasniva izgradnja objekata;
 - Za javne objekte, stambene i stambeno-poslovne objekte, glavni projekat obavezno sadrži i rješenja za nesmetan pristup, kretanje, boravak, rad i bezbjednu evakuaciju lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom;
 - Revizija glavnog projekta obuhvata provjeru ispunjenosti uslova prilagođenosti objekta licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom;

- Jedan od osnovnih zahtjeva za objekat je bezbjednost i pristupačnost prilikom upotrebe od strane lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom;
- Izgradnja javnih objekata vrši se na način kojim se licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom obezbjeđuje nesmetani pristup, kretanje, boravak i rad. Pristup, kretanje i boravak lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom dužan je da obezbijedi vlasnik objekta;
- Pristupne rampe, liftovi i slični objekti za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom su pomoćni objekti;
- Novčanom kaznom kazniće se za prekršaj pravno lice ako ne obezbijedi pristup, kretanje i boravak lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom u objektu.

⚠ Izbrisan član, odnosno ukinuta obaveza prilagođavanja postojećih objekata u javnoj upotrebi

- Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", broj 041/25 od 28.4.2025.)
- Opštinske Odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom

1.3.3 Primjena zakonske regulative u praksi

Pitanje pristupačnosti javnih objekata licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom je zakonski uređeno već 17 godina. Zakonska rješenja se ne sprovode u praksi. Problem je nepoštovanje zakona i pravilnika kod izgradnje novih objekata i kod prilagođavanja postojećih.

Zakon jasno obavezuje investitore da prilaze objektima i same objekte moraju prilagoditi Licima. Zakonske obaveze se ne poštuju i niko ne snosi odgovornost i posledice iako su kaznene odredbe jasno definisane.

Posebne potrebe u odnosu na fizičko okruženje nemaju samo osobe sa invaliditetom, već i kategorije stanovništva o kojima se rjeđe misli: trudnice, roditelji male djece, mala djeca, starije i bolesne osobe.

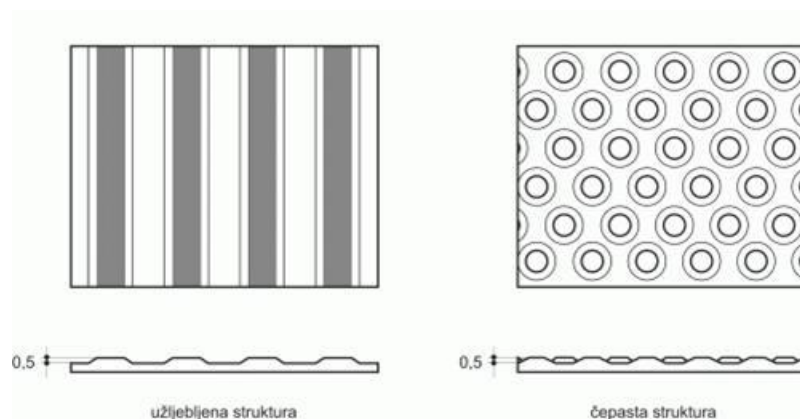
2 ELEMENTI PRISTUPAČNOSTI

Obavezni elementi pristupačnosti su:

- elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika,
- elementi pristupačnosti samostalnog života i
- elementi pristupačnosti javnog saobraćaja.

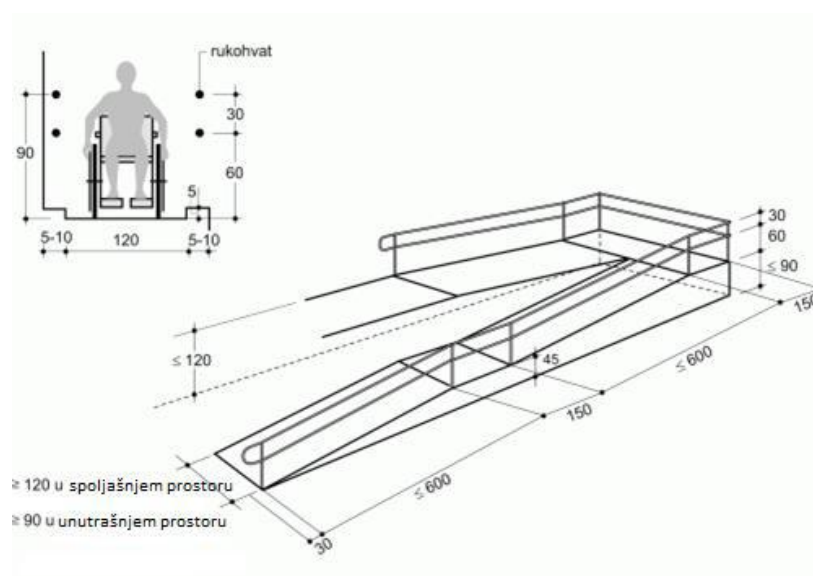
2.1 Taktilna površina

Pristupačna taktilna površina izvodi se reljefnom obradom visine do 5 mm na način da ne otežava kretanje invalidskih kolica, da je prepoznatljiva na dodir stopala ili bijelog štapa, da ne zadržava vodu, snijeg i nečistoću, i da se lako održava.

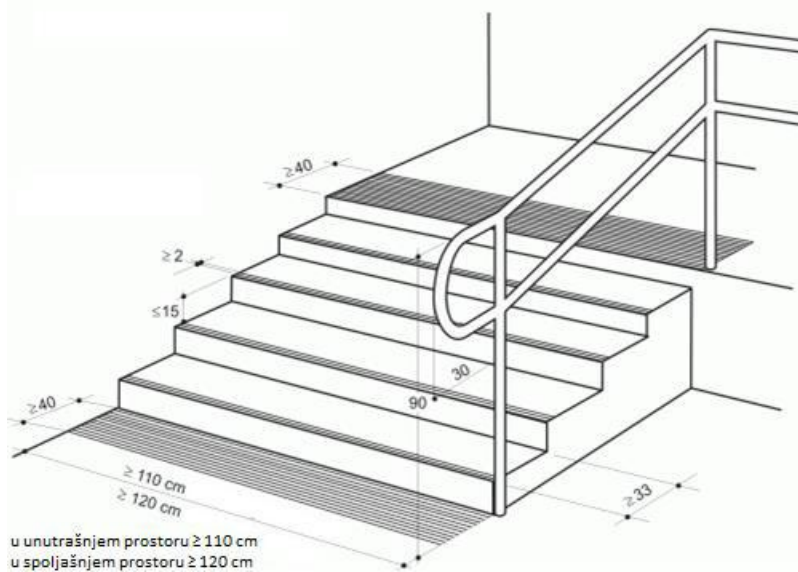

2.2 Rampa

Rampa se koristi kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike do 120 cm, u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru.

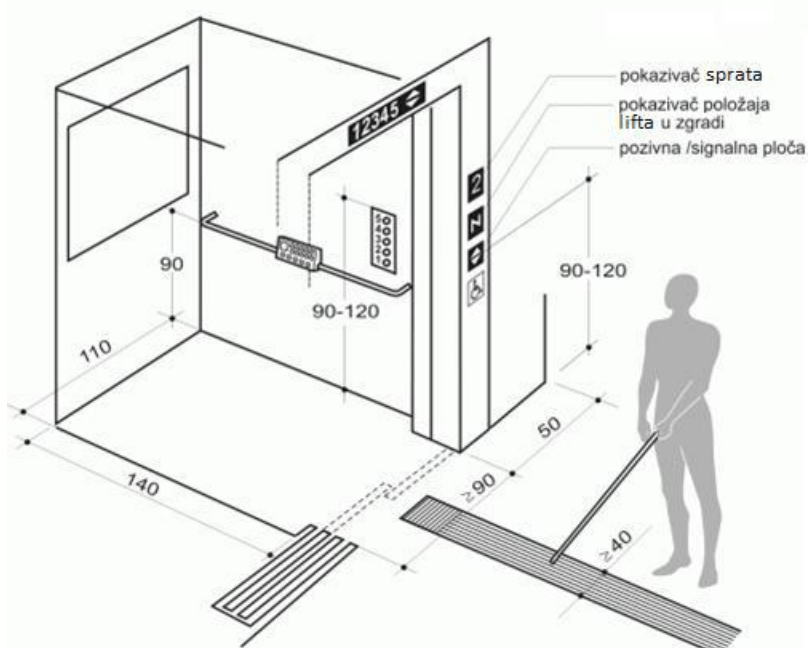

2.3 Stepenište

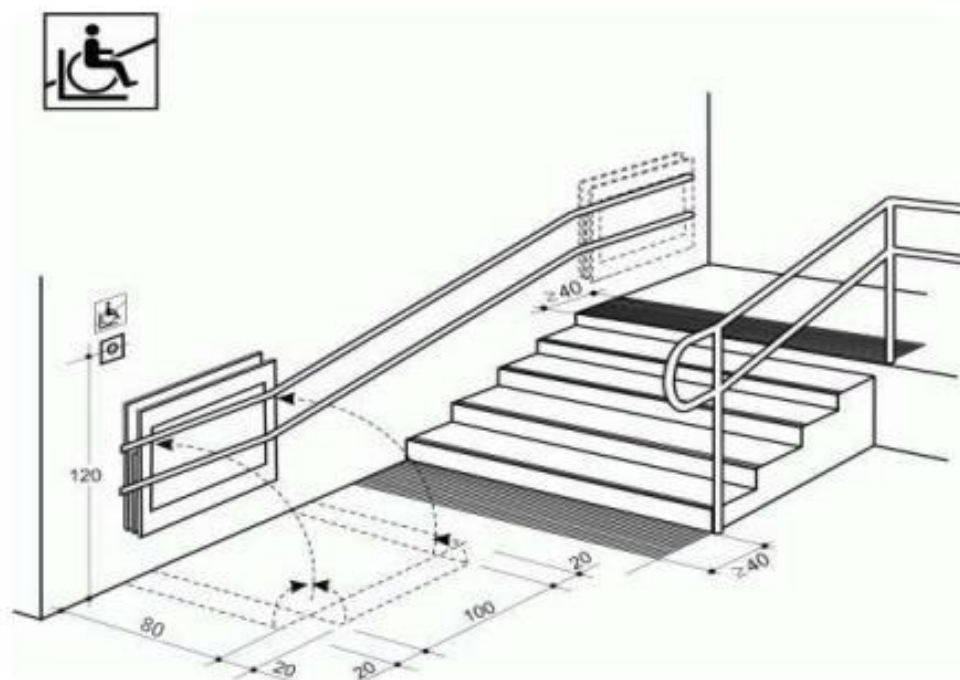
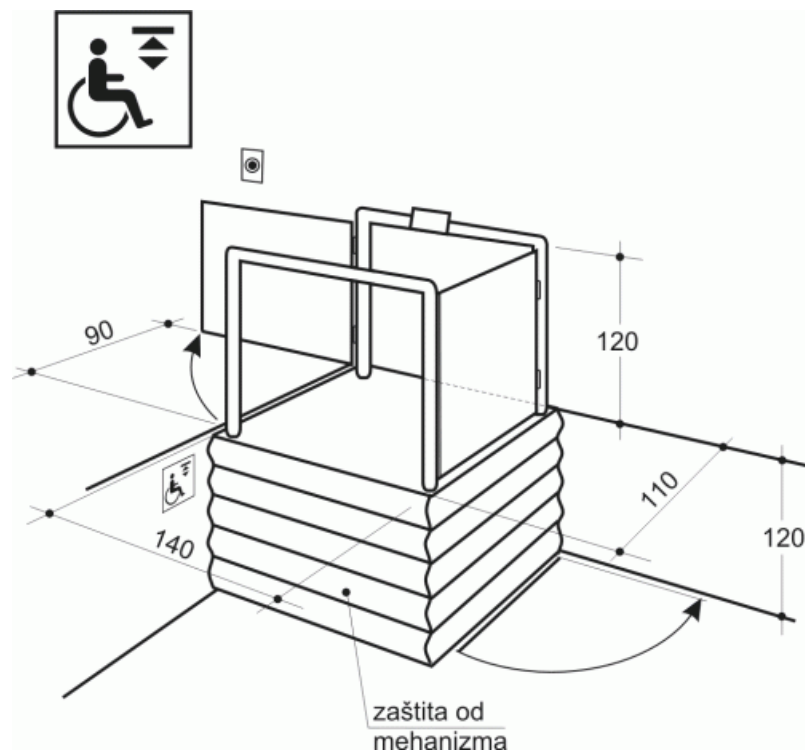
2.4 Lift

Lift se koristi kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike, i primjenjuje se za savladavanje visinske razlike veće od 120 cm u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru.

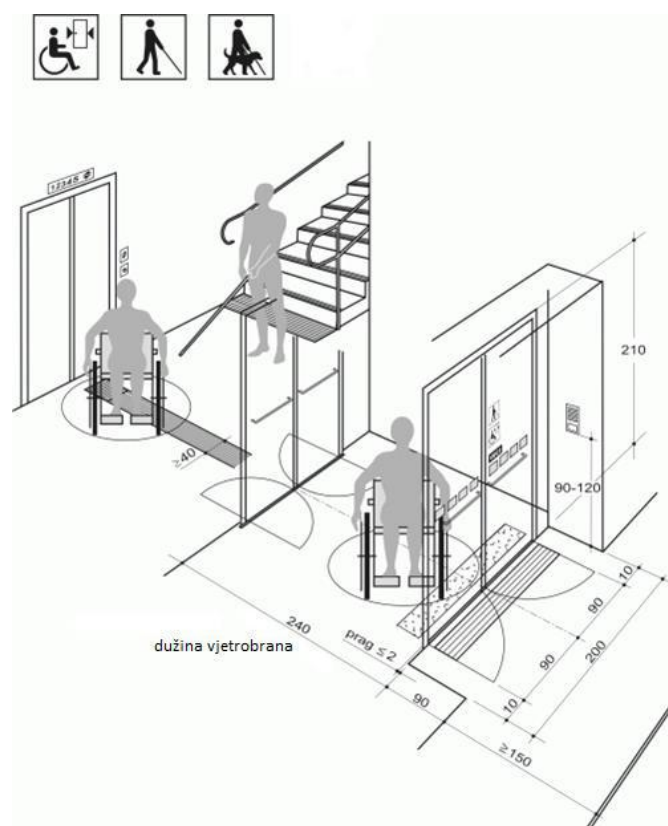
2.5 Vertikalno-podizna platforma / Koso-podizna sklopiva platforma

Platforme se koriste kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike veće od 120 cm u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru, ako se to ne može postići liftom

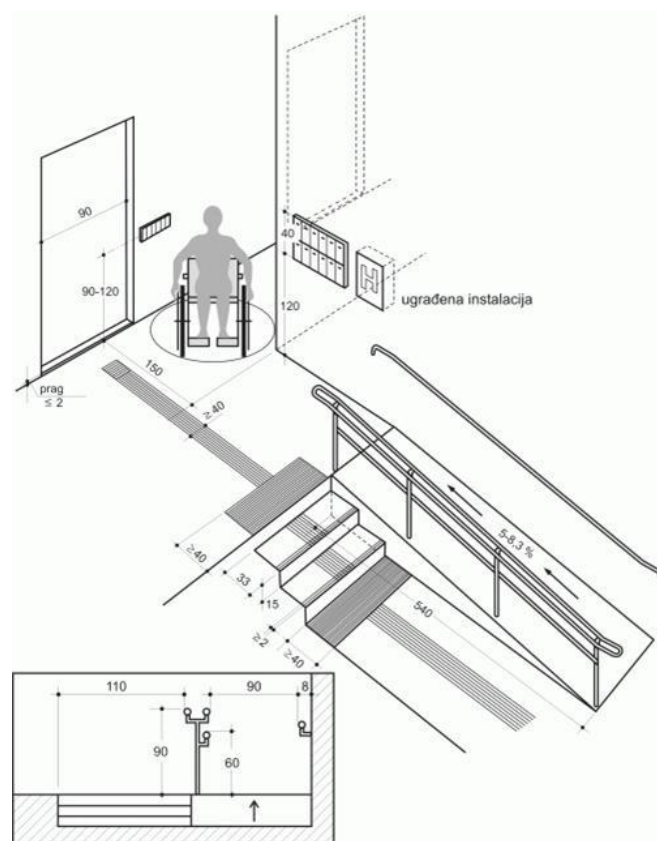

2.6 Ulazni prostor

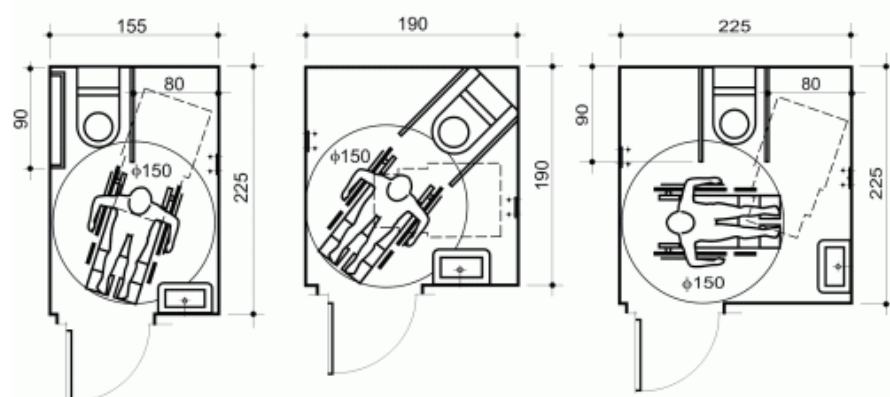
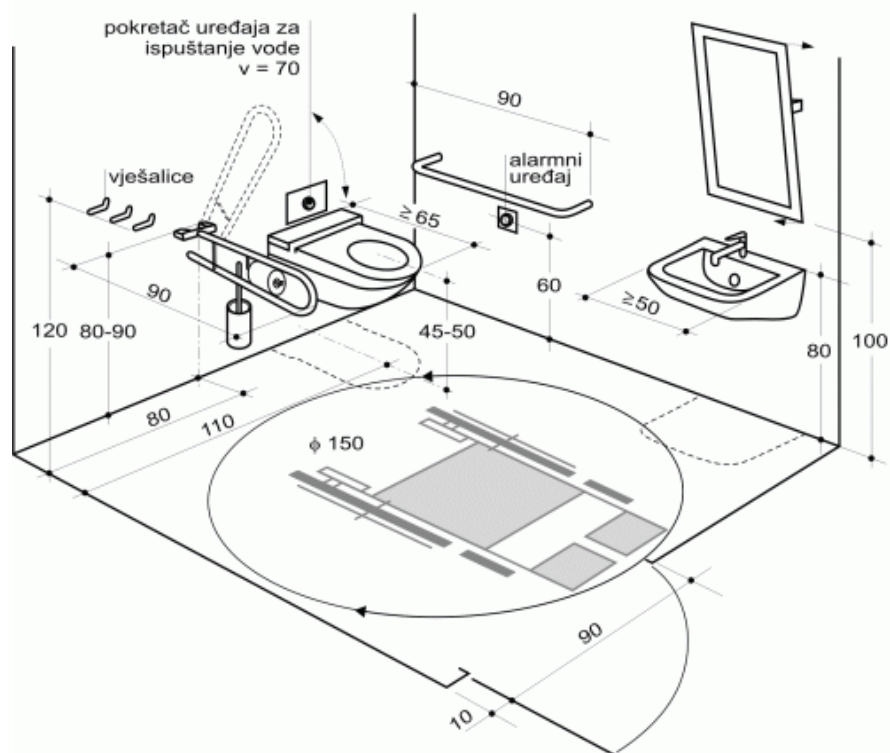
Ulazni prostor u objektu je ulaz do kojeg se dolazi direktno sa javne pješačke površine ili uz pomoć elemenata pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika.

2.7 Hodnici

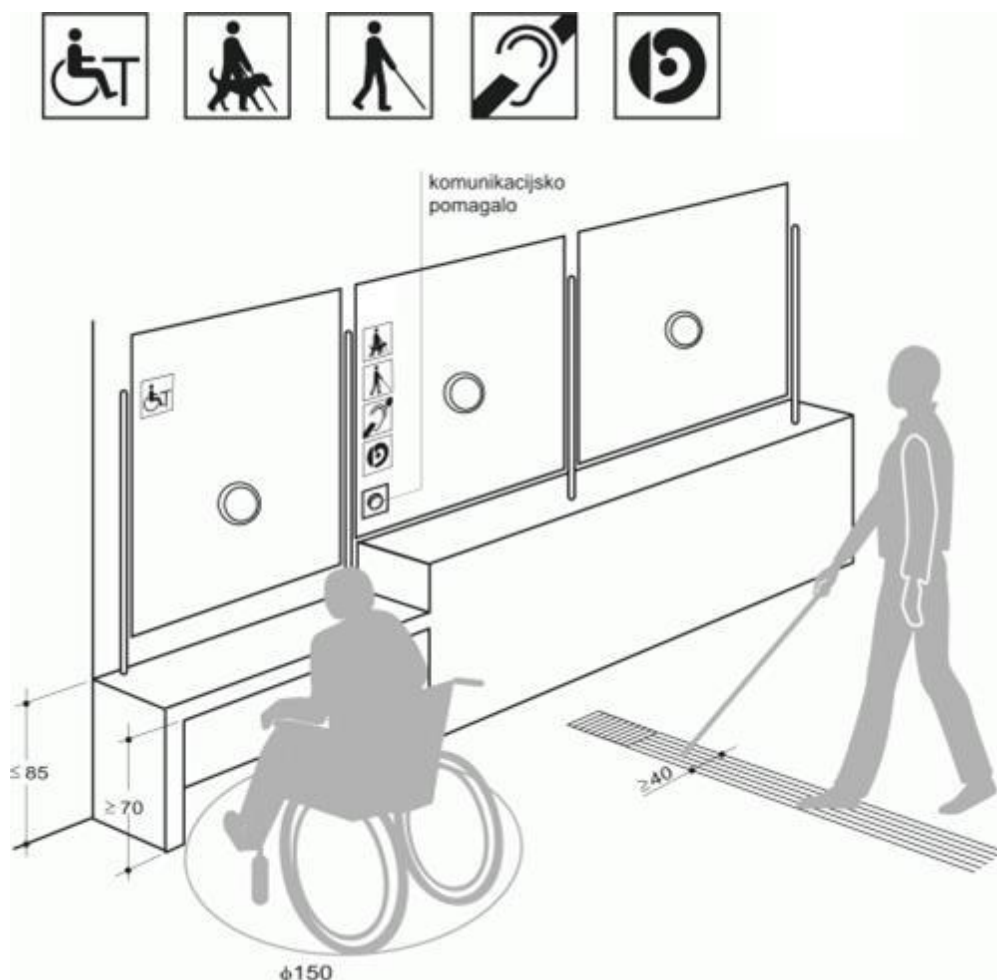
2.8 Toalet (WC)

2.9 Šalter

Ako se u objektu nalaze dva ili više šaltera istog tipa poslovanja, jedan od njih mora ispunjavati uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica, a drugi za lica sa oštećenjem vida.

Ako se u objektu nalazi jedan šalter, mora ispunjavati uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica i za lica sa oštećenjem vida

2.10 Oglasni pano

Oglasni pano mora da bude postavljen svojom donjom ivicom na visinu od 120 do 160 cm.

2.11 Orijentacioni plan za kretanje u objektu

Orijentacioni plan za kretanje u objektu mora biti reljefno izrađen i postavljen horizontalno ili približno horizontalno na visini do 90 cm, postavljen uz ulaz u objekat, sadržati informacije na Brajevom pismu, od ulaznih vrata objekta do plana za kretanje u objektu imati postavljenu taktilnu crtu i označen oznakom pristupačnosti.

2.12 Grafički prikazi oznaka pristupačnosti

Grafički prikaz oznaka pristupačnosti i upotrebe pomagala i obaveznih elemenata pristupačnosti moraju biti odgovarajuće veličine i postavljene na lako uočljivom mjestu.

Slika 1.1: Oznaka pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica

Slika 1.2: Oznaka pristupačnosti za lica sa oštećenjem vida

Slika 1.3: Oznaka pristupačnosti za lica sa oštećenjem sluha

Slika 1.4: Oznaka pristupačnosti za lica koja se kreću pomoću štapa, štake i hodalice

Slika 1.5: Oznaka pristupačnosti za lica koja se kreću sa bijelim štapićem i psom

Slika 1.6: Oznaka pristupačnosti za lica sa dječjim kolicima

Slika 1.7: Oznaka pristupačne rampe

Slika 1.8: Oznaka pristupačnog stepeništa

Slika 1.21: Oznaka za induktivnu petlju i transmisivni obruč

Slika 1.22: Oznaka pristupačnog šaltera i pulta

Slika 1.23: Oznaka pristupačnog oglednog panoa

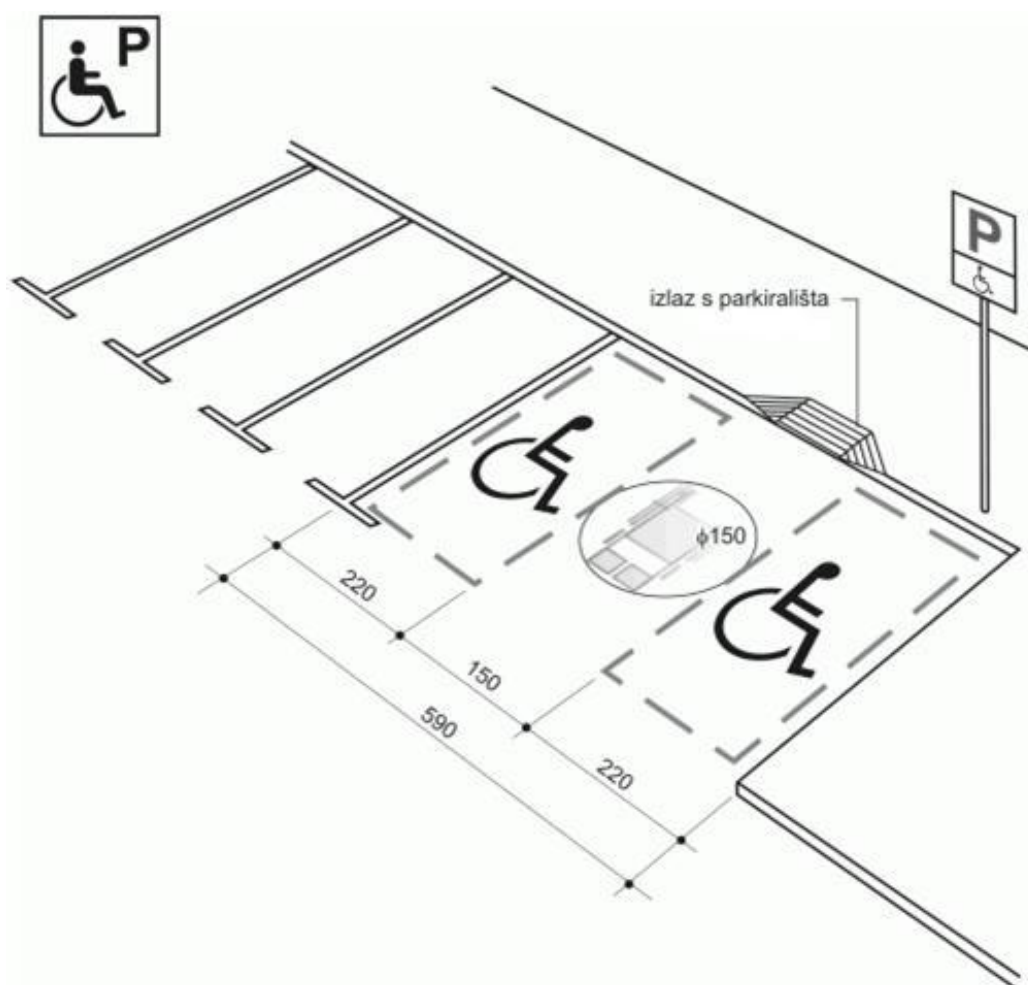
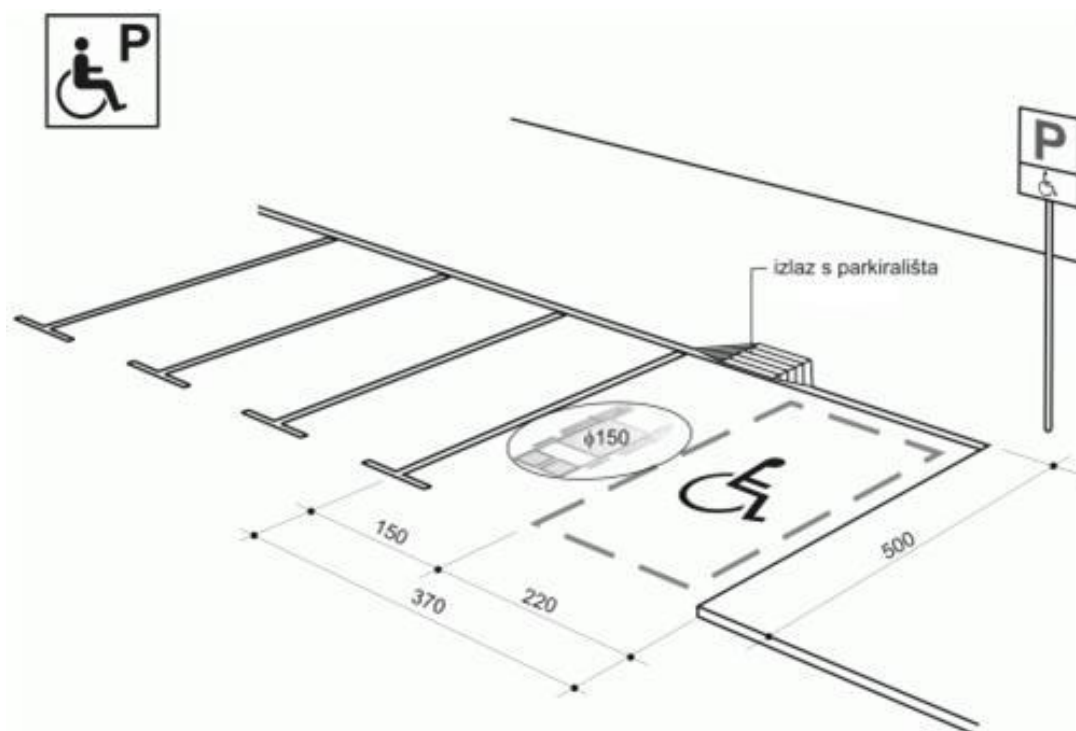

Slika 1.24: Oznaka pristupačnog parking mjesta

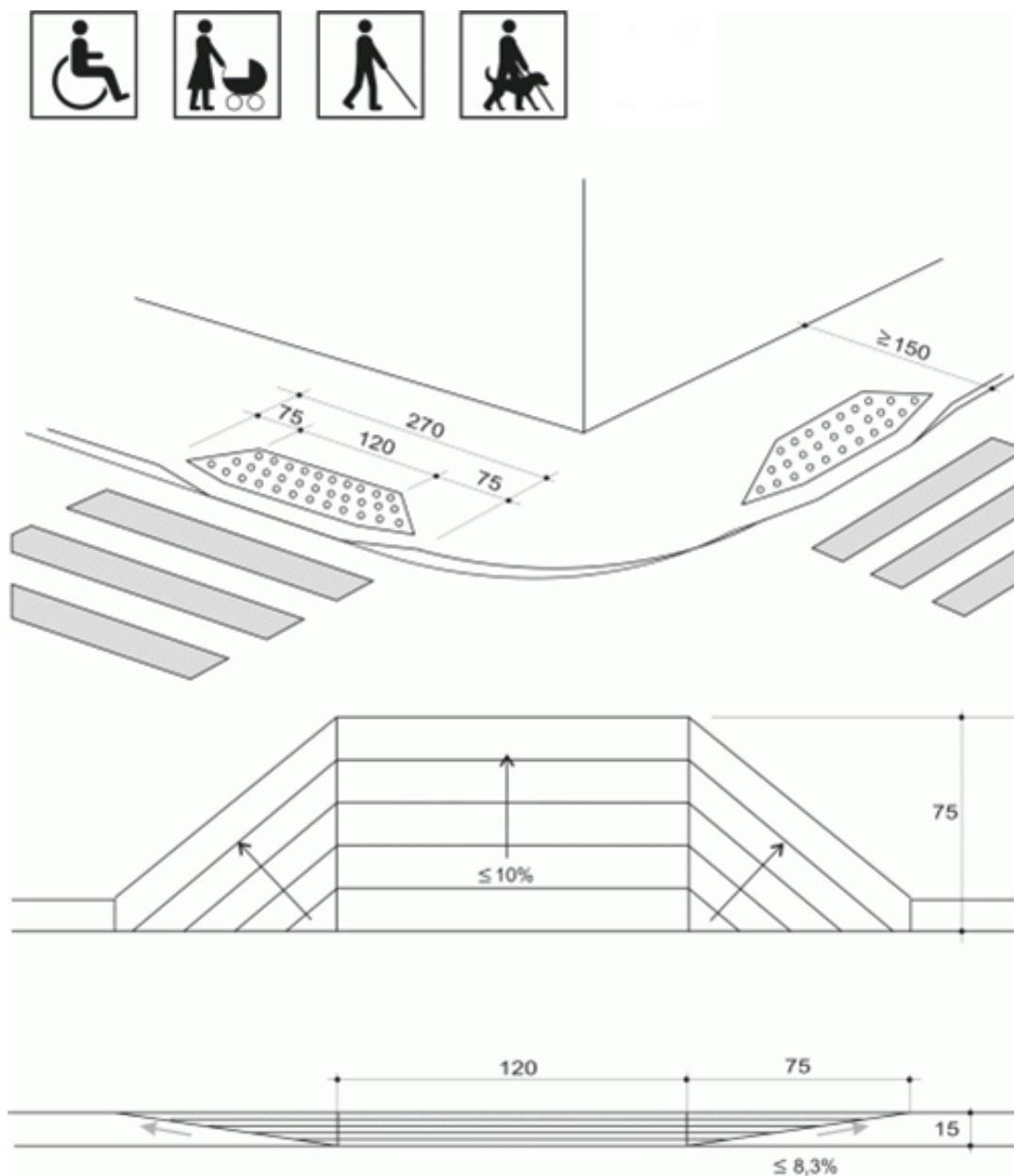
2.13 Parking mjesto

Parking mjesto mora biti smješteno najbliže pristupačnom ulazu u objekat i mora da ima: parking mjesto za jedan automobil kad se nalazi u nizu parkirališnih mjesta, veličine 400 x 500 cm; parking mjesto za dva automobila koje se nalazi u nizu parkirališnih mjesta, veličine 650 x 500 cm sa međuprostorom širine 150 cm; izlaz sa parkirališnog mjesta na trotoar obezbijeđen ukošenim ivičnjakom nagiba najviše 10%, širine najmanje 120 cm; površinu parkirališnog mjesta izrađenu od materijala koji ne otežava kretanje invalidskih kolica (šljunak, pijesak, zatravljena površina i sl.) I oznaku pristupačnosti.

Uz objekat, odnosno u objektu iz člana 6 ovog pravilnika izvodi se 5% pristupačnih parkirališnih mjesta u odnosu na ukupni broj parkirališnih mjesta, (najmanje jedno). (Veličina parking mjesta je izmijenjena Pravilnikom april 2025.)

2.14 Pješački prelaz

3 ANALIZA OBJEKATA

3.1 Opšte napomene

Predmet ove analize su objekti u kojima su smještene državne institucije ministarstava i opštinske uprave.

Jedinstveni upitnik je dostavljen ministarstvima i opštinama. Na isti je odgovorilo 16 ministarstava od ukupno 25 i 20 opština od ukupno 25.

Obilaskom objekata (mapiranjem) u kojima su smještene ove državne institucije vršena je provjera odgovora iz upitnika i snimanje stanja na terenu. Nakon toga je vršena analiza pristupačnosti objekata – ispunjenje uslova iz Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", broj 48/2013 i 44/2015). Tokom realizacije projekta, usvojen je novi Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", broj 041/25 od 28.4.2025.)

Mapirano je 9 zgrada u kojima su smještena 22 ministarstva i 13 zgrada opština. Obilasci su vršeni u period od 12.3.2025. do 30.5.2025.

3.2 "Eko – efikasna zgrada"

Zgrada na adresi Cetinjski put bb, u kojoj su smještena sledeća ministarstva:

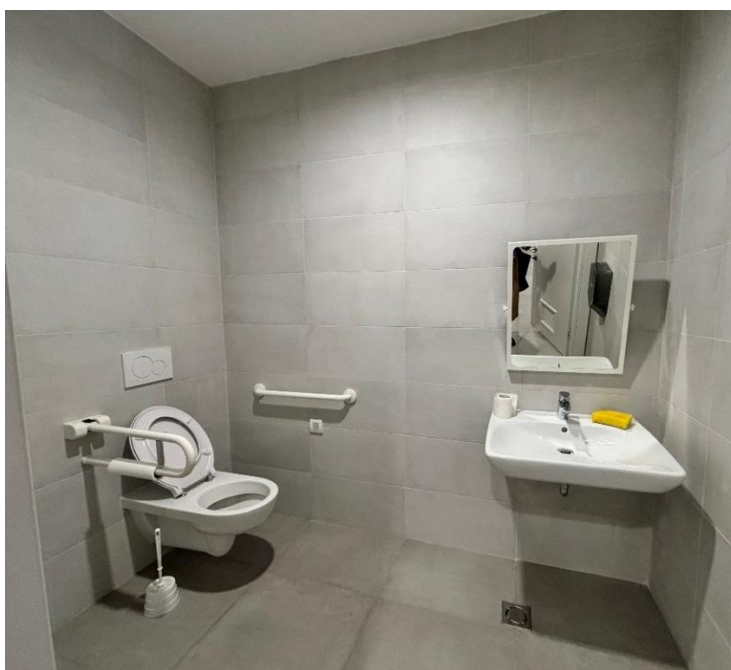
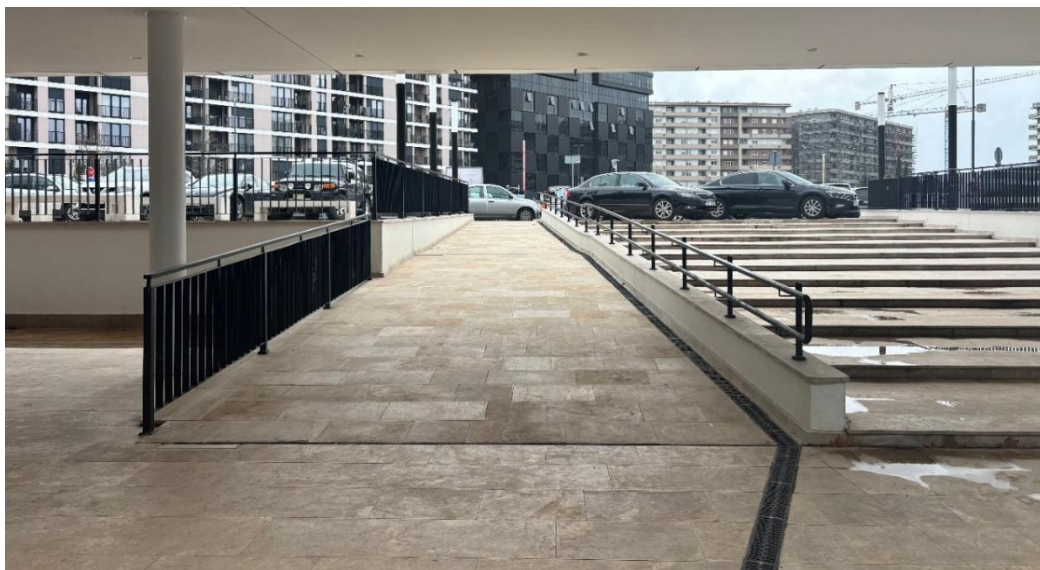
- **Ministarstvo ekologije održivog razvoja i razvoj sjevera**
- **Ministarstvo socijalnog staranja brige o porodici i demografije**
- **Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa NVO**
- **Ministarstvo rudarstva nafte i gasa**

Objekat nije završen. Prema odgovorima korisnika projektom opremanja su predviđeni nedostajući elementi pristupačnosti: prijemni šalter, grafičke oznake, oglasni pano, orijentacioni plan za kretanje i taktilne površine.

Uređenje oko objekta nije završeno. Pretpostavka je da će u sklopu uređenja biti urađeno parking mjesto prilagođeno Licima i postavljene taktilne crte.

Objekat ima pristupne rampe, liftove, ulaze, hodnike i toalete (po 2 na svakoj etaži), koji ispunjavaju uslove iz Pravilnika. Objekat je projektovan u skladu sa Zakonom I Pravilnikom i mogao bi biti u potpunosti pristupačan Licima.

Preporuka: prilikom izvođenja preostalih radova na opremanju objekta i uređenju terena oko objekta poštovati odredbe Pravilnika.

3.3 Poslovni objekat – Rimski trg 46

Zgrada u kojoj su smještena sledeća ministarstva:

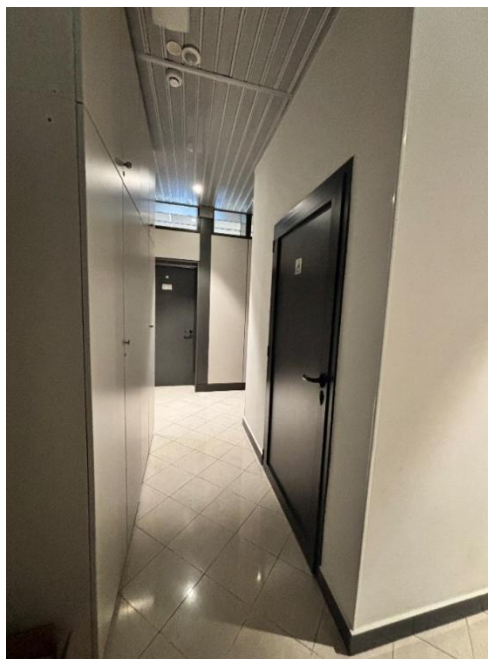
- **Ministarstvo zdravlja**
- **Ministarstvo pomorstva**
- **Ministarstvo rada zapošljavanja i socijalnog dijaloga**
- **Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede**
- **Ministarstvo javne uprave**
- **Ministarstvo ekonomskog razvoja**
- **Ministarstvo energetike i rudarstva**
- **Ministarstvo saobraćaja**

Objekat je djelimično pristupačan Licima.

Na ulazima su detektori metala, koji mogu biti dodatna prepreka. U vrijeme obilaska objekta liftovi nisu bili u funkciji, tako da nije provjerena usaglašenost sa Pravilnikom. Taktilne površine su izvedene samo na ulazu. Šalter nije prilagođen Licima. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan i oglasni pano. Postojeće oznake na Brajevom pismu i orijentacioni planovi su sa pogrešnim informacijama (od prethodnih ministarstava).

Na svakoj etaži je po jedan toalet prilagođen Licima, tako da usled podjele prostorija nema svako ministarstvo toalet. Ispred nekih toaleta su postavljeni ormari koji znatno sužavaju manipulativni prostor i onemogućavaju nesmetani prilaz toaletu licima u kolicima.

Postojeće parking mjesto sa oznakom za invalide nije propisanih dimenzija.

3.4 Ministarstvo pravde i Ministarstvo evropskih poslova

Ova ministarstva se nalaze u objektu na adresi Bulevar Ivana Crnojevića 167.

Postoje dva ulaza u zgradu. U vrijeme obilaska samo je jedan bio u funkciji.

U prizemlju objekta postoji toalet prilagođen Licima, ali je nepristupačan zbog denivelacije (od cca 20 cm). Lift je takođe nepristupačan. Ovo se može riješiti postavljanjem rampe ili stavljanjem drugog ulaza u funkciju.

Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, taktilne površine i oglasni pano. U blizini objekta ne postoji parking prostor.

3.5 Ministarstvo finansija i Ministarstvo vanjskih poslova

Ova ministarstva se nalaze u objektu na adresi Bulevar Bulevar Stanka Dragojevića 2.

Objekat je pristupačan Licima. Pred ulazom i na ulazu su montirane koso-podizne platforme. Etaže su povezane liftom. Orientacioni plan svake etaže je istaknut na zidu. Toalet je u skladu sa propisima. Prijemni šalter nije prilagođen Licima. Taktilne površine nisu izvedene (ni do ulaza u objekat, ni u objektu). Grafičke oznake pristupačnosti u objektu su brojne i netačne. U okviru parking prostora ne postoji mjesto prilagođeno Licima.

3.6 Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

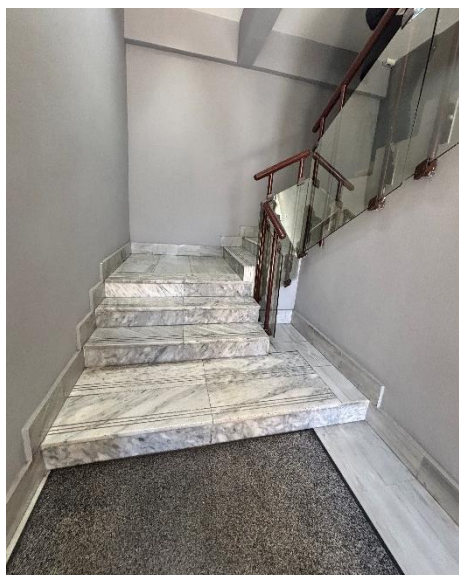
Prostorije ministarstva su u poslovnom objektu. Ulaz u objekat je prilagođen Licima (taktilne površine, vjetrobran, klizna vrata). Lift nije u skladu sa propisima (dimenzija kabine). Postojeće taktilne površine su oštećene.

Prostorije ministarstva nisu pristupačne Licima. Na samom ulazu u prostorije ministarstva postoji stepenik. Šalter nije prilagođen Licima. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine, toalet. U blizini objekta ne postoji parking prostor.

3.7 Ministarstvo dijaspore

Prostorije ministarstva su u poslovnom objektu koji je nepristupačan Licima. Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti.

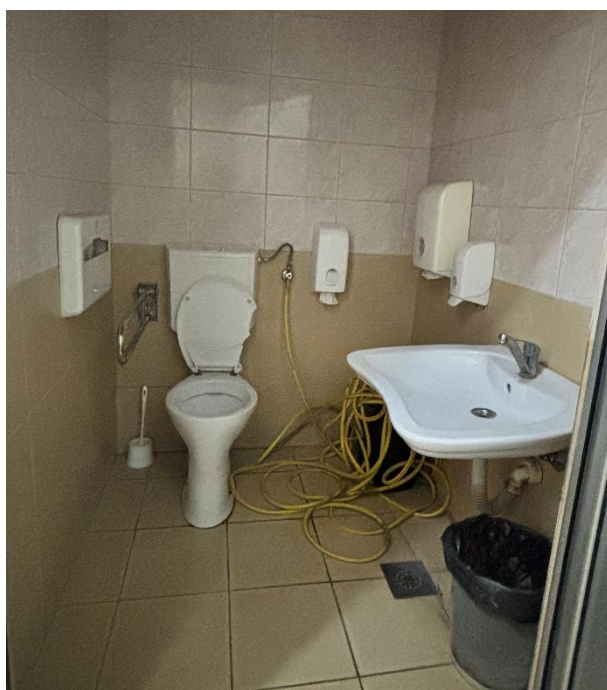

3.8 Ministarstvo prosvjete nauke i inovacija

Objekat ministarstva je pristupačan Licima.

Obezbijeđeni su skoro svi obavezni elementi pristupačnosti. Nedostaje šalter prilagođen licima i taktilna površina od prilaznog trotoara do plana za kretanje. Vjetrobran je uži od propisanog. Ostali elementi pristupačnosti su u skladu sa Pravilnikom.

Primjedba: toalet je potrebno bolje održavati.

3.9 Ministarstvo prostornog planiranja urbanizma i državne imovine i Ministarstvo turizma

Objekat ministarstva je djelimično pristupačan Licima.

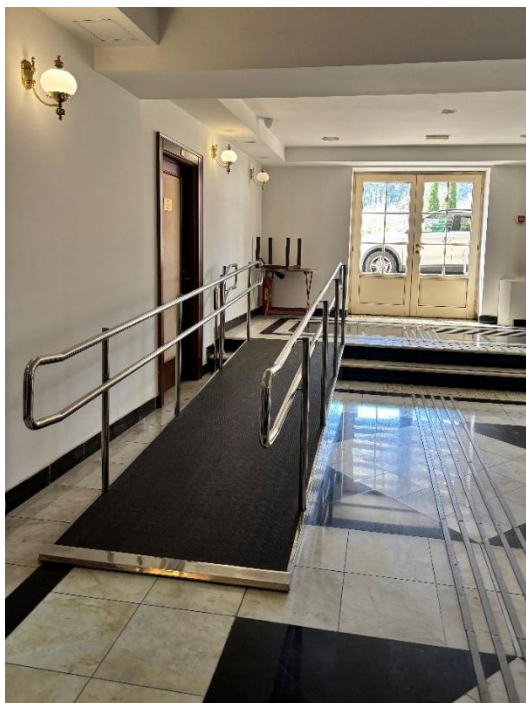
Rampa na ulazu u objekat nije u skladu sa propisima (nagib je veći od propisanog). Lift u objektu nije u skladu sa propisima (dimenzija kabine je manja od propisane). Nedostaje šalter prilagođen licima. Vrata toaleta za Lica se otvaraju ka unutra. U hodnicima ka toaletu su postavljeni ormari koji znatno sužavaju manipulativni prostor i onemogućavaju nesmetani prilaz toaletu licima u kolicima. Ostali elementi pristupačnosti su u skladu sa Pravilnikom (orijentacioni plan, grafičke oznake, oznake, taktilne trake, parking mjesto)

3.10 Ministarstvo kulture i medija

Ovo ministarstvo je pristupačno Licima i se može smatrati pozitivnim primjerom prilagođavanja postojećih objekata.

Nedostaju šalteri prilagođeni Licima (uz drugi ulaz) i parking mjesto.

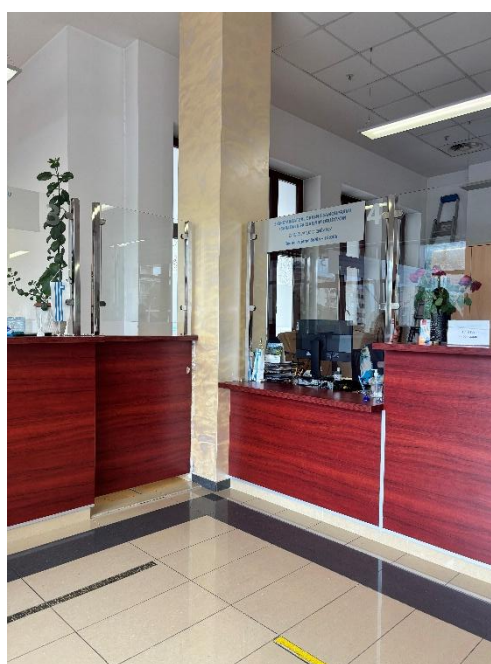
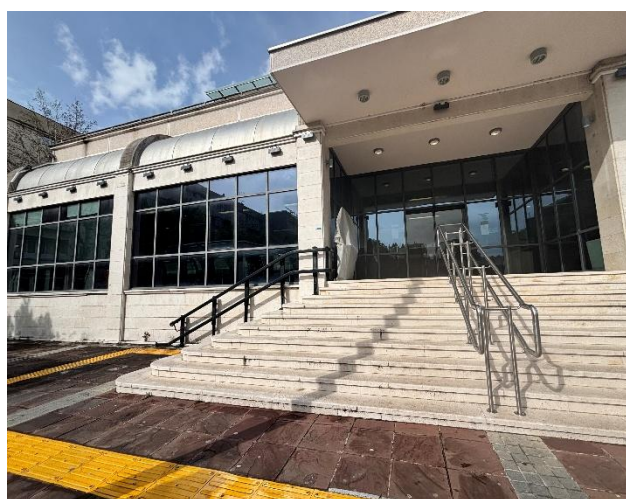

3.11 Glavni grad Podgorica / Zgrada Skupštine Glavnog grada

Objekat u kome je smješteno sjedište Skupštine Glavnog grada Podgorice je pristupačan.

Savladavanje visinske razlike od nivoa trotoara do ulaska u objekat je riješeno koso-podiznim sklopivim platformama. U objektu postoji toalet prilagođen Licima.

Objekat može biti u potpunosti pristupačan uz dodatne intervencije: postavljanje dodatnih taktilnih površina, orijentacionog plana, dodatnih info tabli sa informacijama na Brajevom pismu, prijemnog šaltera za osobe oštećenog sluha i vida. Potrebno je i omogućiti lakše korišćenje platformi na ulazima (omogućiti lakše signaliziranje potrebe za korišćenjem). Parking mjesto u garaži je, u vrijeme obilaska, bilo zauzeto korpama i kolicima.

3.12 Opština Andrijevica

Objekat nije pristupačan Licima.

Ne posjeduje niti jedan element za savladavanje visinskih razlika koje postoje od nivoa trotoara do ulaznih vrata i od vrata do šaltera, kao i kroz objekat. Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti koji je u skladu sa Pravilnikom. Parking mjesto nije u skladu sa Pravilnikom (širina parking mjesta je nedovoljna, ivičnjak na izlazu sa parking mjesta nije ukošen).

3.13 Opština Berane

Objekat nije pristupačan Licima.

Na ulazu je urađena rampa. Ali u objektu ne postoje elementi za savladavanje visinskih razlika. Šalter nije prilagođen Licima. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, taktilne površine, toalet. U blizini objekta postoji parking mjesto prilagođeno Licima.

3.14 Opština Budva

Objekat je djelimično pristupačan Licima.

Izvedeni elementi pristupačnosti nisu u potpunosti u skladu sa Pravilnikom: rampi nedostaje rukohvat; vjetrobran nije odgovarajuće širine; vrata toaleta se ne otvaraju ka spolja; parking mjesto nije odgovarajućih dimenzija. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine. Šalter nije prilagođen Licima.

3.15 Opština Danilovgrad

Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom. Parking mjesto nije u skladu sa Pravilnikom (širina parking mjesta je nedovoljna, ivičnjak na izlazu sa parking mjesta nije ukošen).

3.16 Opština Kolašin

Objekat nije pristupačan Licima.

Većina kancelarija je u prizemlju objekta, ali je i prizemlje nepristupačno - ulazna vrata nisu odgovarajuće širine i sam objekat je uzdignut u odnosu na okolni trotoar. Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom.

3.17 Opština Mojkovac

Objekat je djelimično pristupačan Licima.

Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine. Šalter nije prilagođen Licima. Parking mjesto nije u skladu sa Pravilnikom (širina parking mjesta je nedovoljna, ivičnjak na izlazu sa parking mjesta nije ukošen).

3.18 Opština Nikšić

Objekat nije pristupačan Licima.

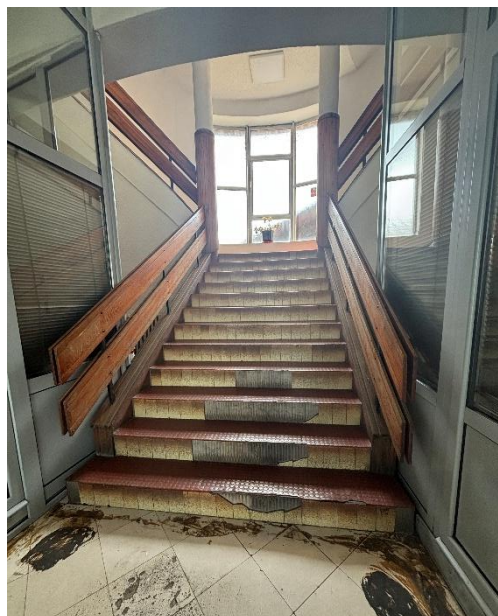
Rampa je postavljena uz sporedni ulaz gdje ulazna vrata nisu odgovarajućih dimenzija i nemaju nikakvu kvaku. Lift nije bio u funkciji tako da nije provjerena njihova usaglašenost sa propisima. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine, toaleti i parking mjesto. Šalter nije prilagođen Licima. Taktilne površine koje postoje u objektu ne služe namjeni, trebalo bi ih ukloniti i postaviti odgovarajuće.

3.19 Opština Pljevlja

Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom. Ulaz u objekat je u nivou sa trotoaraom, ali se ulazna vrata se otvaraju ka unutra. Ispred šaltera je radijator, što onemogućuje prilaz Licima.

3.20 Opština Rožaje

Objekat je nije pristupačan Licima.

Ne posjeduje niti jedan element za savladavanje visinskih razlika koje postoje od nivoa trotoara do ulaznih vrata i od vrata do šaltera, kao i kroz objekat. Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti koji je u skladu sa Pravilnikom. Parking mjesto nije u skladu sa Pravilnikom (širina parking mjesta je nedovoljna, ivičnjak na izlazu sa parking mjesta nije ukošen).

3.21 Opština Ulcinj

Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom. Rampa koja je montirana ispred ulaza u objekat se ne može koristiti kao element za savladavanje visinske razlike.

3.22 Opština Šavnik

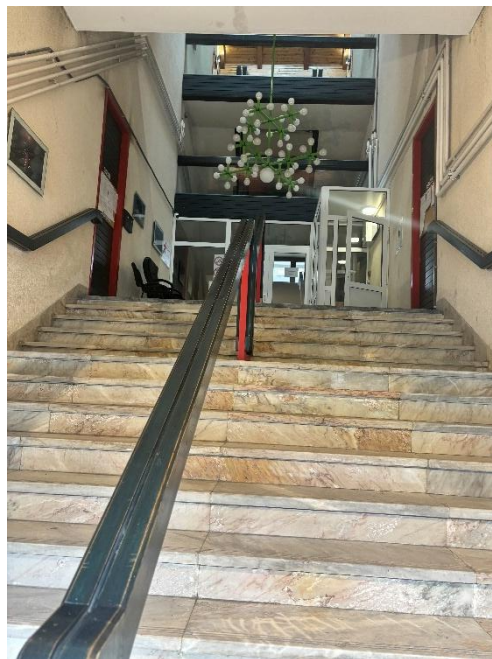
Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom.

3.23 Opština Žabljak

Službe lokalne uprave su smještene u dvije zgrade. Noviji objekat nije pristupačan Licima. Nema elemenata pristupačnosti.

Stariji objekat je djelimično pristupačan. Na tom objektu su izvedeni radovi na poboljšanju pristupačnosti u okviru projekta finansiranog od strane Evropske Unije. Drugi sprat nije dostupan (lift je izveden do prvog sprata). Ne postoji šalter prilagođen Licima.

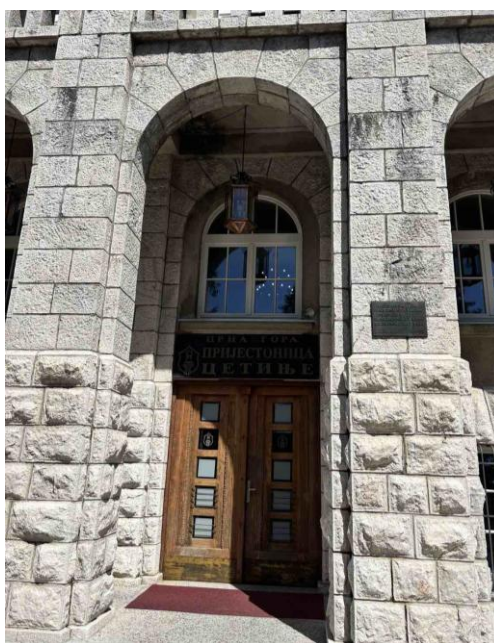
Parking mjesto nije u skladu sa Pravilnikom (dimenzije parking mjesta nisu ispravne, ivičnjak na izlazu sa parking mjesta nije ukošen).

3.24 Prijestonica Cetinje

Objekat nije pristupačan Licima.

Postojeći elementi za savladavanje visinskih razlika (rampa na ulazu i koso-podizna platforma) nisu u skladu sa Pravilnikom. Ulazna vrata nisu propisanih dimenzija i smjera otvaranja. Nedostaju grafičke oznake, orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine, toaleti i šalteri.

3.25 Opština Bar

Objekat nije pristupačan Licima.

Višeetažni je objekat koji ne posjeduje elemente za savladavanje visinskih razlika. Nedostaju grafičke oznake, taktilne površine i toaleti.

3.26 Opština Bijelo Polje

Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom.

3.27 Opština Kotor

Objekat nije pristupačan Licima.

Izvedeni elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika nisu u skladu sa Pravilnikom (rampa i lift). Nedostaju orijentacioni plan, oglasni pano, taktilne površine, šalteri, toaleti i parking mjesta.

3.28 Opština Plužine

Objekat nije pristupačan Licima.

Objekat nema niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom.

3.29 Opština Tivat

Objekat je pristupačan Licima.

Obezbijeđeni su elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika (rampe i lift). Nedostaju šalter prilagođen licima, taktilne površine, orijentacioni plan. Parking mjesta uz ulicu nisu propisanih dimenzija.

3.30 Opština Tuzi

Objekat nije pristupačan Licima.

Višeetažni je objekat koji ne posjeduje elemente za savladavanje visinskih razlika. Nedostaju šalteri prilagođeni Licima, orijentacioni plan, grafičke oznake, taktilne površine. Toalet i parking mjesta nisu u skladu sa Pravilnikom.

4 ZAKLJUČAK

Nakon mapiranja objekata i analize istih, zaključuje se da ni jedan od analiziranih objekata nije u potpunosti pristupačan Licima, odnosno ne sadrži sve elemente pristupačnosti propisane Pravilnikom.

Veliki broj objekata je potpuno nepristupačan. To su zgrade u kojima su smještene opštinske uprave i koje nemaju niti jedan od obaveznih elemenata pristupačnosti.

U objektima je uočen i znatan broj elemenata pristupačnosti koji nisu u skladu sa Pravilnikom i koji nemaju nikakvu funkciju: taktilne površine koje ne vode nikuda ili su prekinute; rampe koje samo figuriraju u prostoru bez namjene; parking mjesta obilježena ali neupotrebljiva...

Fizička nepristupačnost objektima i neupotrebljivost izgrađenog okruženja je očigledno veliki problem. Barijere spriječavaju veliki broj Lica da potpuno i aktivno učestvuju u životu zajednice, što je neprihvatljiv vid društvene isključenosti i diskriminacije.

☒ Neophodno je da svi pokušamo da razumijemo potrebe i mogućnosti Lica, shvatimo njihovo pravo na ravnopravnost, omogućimo im pristup i slobodno kretanje ne zbog zakonskih obaveza nego zbog lične, moralne odgovornosti.
